

VROUWENGROEPEN IN EN OM MAASTRICHT

We willen in ieder Mooswief deze lijst van vrouwengroepen en vaste activiteiten plaatsen. Sta je er nog niet bij of wil je een andere tekst, geef dat dan even door.

ABVA-VROUWEN. Deze vrouwen bespreken onderwerpen waar vrouwen, wijzelf, in haar werk mee te maken hebben en wat en hoe we daar wat aan kunnen doen. We komen iedere eerste woensdag van de maand om 20.00 bij elkaar in het Vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, Maastricht. it. Sekr.: Lenie van Gemert, St. Jozefstraat 90, 6245 LP Eysden, tel: thuis 04409-35778, tel: werk 04407-1356 tst.119.

ADOP-VROUWEN. Deze vrouwengroep binnen de ABOP organiseert vrouwen op punten, die voor haar in het onderwijs van groot belang zijn, zoals: de positie van vrouwen als werkhoudsters in het onderwijs. Sekr. Hennie Lenders, Eburonenweg 36a, Maastricht, tel: 621796.

BIBLIOTHEEK LILITH. Bibliotheek van het vrouwenhuis, adres: Bouillonstraat 14, tel: 11235. Openings tijden: maandag 19.30-20.30, woensdag 10.00-12.00 en vrijdag 13.00-15.30.

BLIJF VAN MIJN LIJF. De vrouwen van Blijf zorgen voor de opvang van geestelijk en lichamelijk mishandelde en met mishandeling bedreigde vrouwen en haar kinderen. Ze willen ook mishandeling in de openbaarheid brengen en manieren vinden om die te bestrijden. Tel. 045-711684.

FORT-MAASTRICHT. In een FORT-groep zitten vrouwen die in botsing komen met het beeld dat de samenleving heeft van goed functionerende vrouwen en die met elkaar willen leren om kracht te vinden om gekozen veranderend gedrag vol te houden. Informatie en aanmelding: FORT-MAASTRICHT, postbus 5098, 6202 EM Maastricht.

KOMITEE EKONOMISCHE ZELFSTANDIGHEID VOOR VROUWEN. Een studiegroep die zich bezighoudt met plannen e.d. tegen kostwinnersbeginsel, voor arbeidstijdverkorting. Kontaktadressen: P. Roefs, Bourgognestraat 72, tel. 11417, Betty Casteleyn, Kast. Aldengoorstraat 25 b en Kik Snoek, Heugemerweg 31, tel. 10178.

KOMITEE VROUWEN IN DE BIJSTAND: elke woensdagochtend van 10.00-12.00 koffie-bijeenkomst in het vrouwen centrum, Bouillonstraat 14; vragen naar Marian Vostermans, voor de rest van de week, vraag naar Ans).

MEISJESTELEFOON. Emancipatorische telefoondienst aan meisjes van 12 tot circa 20 jaar, wo. en vrij. van 15.00-18.00. Tel: 11965.

ROOIE VROUWEN. Wij vormen de politieke vrouwenorganisatie van de PvdA en zijn gericht op de emancipatie van vrouwen binnen de PvdA en in de maatschappij. Kontaktpersoon voor Maastricht: Hélène Hoogenboom, Cannerweg 684, tel: 16797.

SOC-FEM-PLATFDM. Voor vrouwen die het belangrijk vinden om vanuit soc-fem-perspektief te strijden voor vrouwenbevrijding; organiseert thema-avonden en acties. Bijeenkomsten ongeveer eenmaal in de drie weken op de donderdagavond. Adres: Vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, tel: 11235.

STEUNPUNT VROUW EN WERK, midden- en zuid-Limburg. Een groep vrouwen die vrouwen steunen bij het zoeken van zinvol betaald werk, bij het verbeteren van haar positie op de arbeidsmarkt en in haar werk. Open dinsdag t/m vrijdag van 10.00-14.00, tel: 045-713311, adres: Putgraaf 3, 6411 GT Heerlen.

STICHTING STUDIE EN VORMINGSWERK VOOR VROUWEN. Deze geeft vorming aan vrouwen boven de 30 jaar. Wil je meer leren over bepaalde onderwerpen, wil je leren praten in een groep, wil je wat meer zelfvertrouwen krijgen, wil je meer contact in een gezellige groep neem dan contact op met S.S.V.V., tel: 045-718363, tst. 48. In de groep Heugem is nog plaats voor enkele deelneemsters.

VIDEO-VROUWEN. Vrouwen in de overgang. De VIDEO-groepen zijn zelfhulpgroepen. De vrouwen helpen elkaar door over haar ervaringen en situaties te praten, door naar elkaar te luisteren. Iedere Dinsdagmiddag is er een na-VIDEO. Er wordt gewerkt met praatgroepen. Adres: Vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, tel. 11235; vragen naar Rozette.

VIM. Vrouwen informatie Maastricht, een krantje met informatie over activiteiten van Maastrichtse vrouwengroepen, te vinden op alle openbare plaatsen. Een abonnement kost 75,-, een postabonnement. Redactie-adres: Ina van Wijck, Ponjaardruwe 50, Maastricht.

VOS-WERKGROEP MAASTRICHT: kontakadres: Anita Michielsen, Roserij 159a, Maastricht, tel. 615679/615978

VROUWEN BELLEN VROUWEN. Roermond, bereikbaar ma t/m vr van 9.00-12.00, din en don van 20.00-23.00, tel: 04750-18000.

VROUWENCENTRUM. adres: Bouillonstraat 14, tel: 11235. Openings tijden van het pand en de bar: di: van 9.00-17.00, wo. van 10.00-18.00, do. van 9.00-17.00 en vrij. van 10.00-18.00. Openings tijden van alleen de bar: ma. van 19.30-24.00, wo. van 19.30-24.00, don. van 19.30-24.00 en zon. van 13.30-18.00.

VROUWENGEZONDHEIDSCENTRUM. De werkgroep die zich hiermee bezighoudt komt een aantal malen per maand bijeen. Voor informatie, advies en acties kun je terecht in het vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, tel: 11235. Openings tijden: ma. van 20.00-22.00, vrij. van 10.00-12.00.

VROUWENKOOR. Sinds maart 1981 zijn we bezig met veel enthousiaste muziek te maken. Vooral op zang ligt de nadruk. We zijn te kontrakteren voor e.v.t. optredens op vrouwvriendelijke aangelegenheden. Kontakadres: vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, tel 11235. Maandagavond is er repetitie in het vrouwen centrum.

VROUWEN TEGEN SEKUEEL GEWELD. Wil middels actie en (telefonische) opvang vrouwen stimuleren in verzet te komen tegen allerlei vormen van seksueel geweld en de publieke opinie beïnvloeden/veranderen. Kontakadres: vrouwen centrum, Bouillonstraat 14, tel: 54453.

VROUWEN VOOR VREDE. Wij vormen een groep tegen kernwapens, voor vrede. We werken in kleine groepjes en komen eens per maand als grote groep bij elkaar om elkaar te informeren. We hebben vrouwen nodig om onze groep te versterken. Kontaktpersoon: Annelies Vossen, Wethouder v. Cel-denborghlaan 56, tel: 626253.

WIJ VROUWEN EISEN. Aktiekomitee voor betere abortus, anti-conceptie en sterilisatie-mogelijkheden. We houden ons bezig met acties op gebied van parlementaire politiek, verbetering, hulpverlening en voorlichting aan vrouwen en meiden. Je kunt ons ook zelf inschakelen bij dergelijke activiteiten (b.v. op school), vrouwengroep, vormingscentrum etc.). Sekr.: Ineke Hussaarts, Rechtstraat 80, tel. 17805 (1x24uurs).

WITTE VROUWENPROJECT. Tweedehandsklerenwinkel en activiteiten voor vrouwen in het Witte Vrouwenveld, Burgemeestersplein 2, Maastricht.

mooswief

vrouwenkrant maastricht

Marianella Garcia Villas

interview arbeidsburo
Maastricht

bijstandsvrouwen en
het Tam Tam Teater

basisinkomen

Inhoudsopgave

Redactioneel.....	pag. 1
"Ik zit met heel andere problemen dan emancipatie": interview met de directeur en een beroepkundige van het G.A.B.....	pag. 3
Sexe-neutraal; vrouwen vallen uit de boot. Een reactie op het interview met het G.A.B.....	pag. 7
Aankondigingen.....	pag. 9
Foto's.....	pag. 10
Waarom een basisinkomen?.....	pag. 18
De onvoorwaardelijke keuze van Marianella Garcia Villas.....	pag. 21
Bijstandsvrouwen en het Tam Tam Teater in Eindstation.....	pag. 23
Aankondigingen.....	pag. 26
Nieuwe aanwinsten van de bieb Lilith.....	pag. 29

abonnementen

De abonnementen lopen van september tot september. Een abonnement kost, met ingang van het volgende nummer, f6,- en het staat voor twee nummers. Woon je buiten Maastricht? Wordt dan lid voor f25,- per jaar (5 nummers plus porto-kosten). Betaling op gironummer 1058180, Spaarbank Limburg, Maastricht, t.g.g. bankrek. no. 879203501 onder vermelding: abonnement Mooswief. Na ontvangst betaling gaat het abonnement in.

nr. 28

Onder voorbehoud komen hier artikelen in te staan over het soc-fem, vrouwen aan de RUL, het vrouwengezondheidscentrum en vrouwen en muziek.

nr. 29

In nr. 29 staan eveneens onder voorbehoud o.a. artikelen over het vrouwenkorenfestival, vrouwencentrum, en de geschiedenis van het vrouwenhuis.

VERKOOP-ADRESSEN:

De Tribune, 't Kiöske, Servaes, V&D, de tijdschriftenhandelaar tegenover het station, in het kantoor van het Vrouwencentrum en in de boekhandel aan het Orleansplein.

KORRESPONDENTIE-ADRES:

Het Mooswief,
p/a Vrouwencentrum,
Bouillonstraat 14,
6211 LH Maastricht.

REDAKTIE:

Hennie de Boer, Marian van Dongen,
Menthy Willems, Elly Satijn
Monique Obbens en Marlie Duizings.

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE:

Type-werk: Nettie Litjens, Menthy Willems
Tekeningen: Lisette Weyers
Lay-out: Marlie Duizings
Foto's: Riet M. Waeyen
Vrouwen die het onzichtbare werk deden en vrouwen die kopij leverden.

VERANTWOORDING:

Tekeningen, artikelen, foto's en dergelijke vallen onder de verantwoordelijkheid van de inzenders. De spelling van de schrijfster wordt gehandhaafd.

Redactioneel

Dat was even schrikken toen we de vorige keer het Mooswief opensloegen en tot de ontdekking kwamen dat er geen redactioneel geschreven was. Hieruit blijkt opnieuw dat zelfs de beste breister wel eens een steekje laat vallen. Onze verontschuldiging en hier een extra lang redactioneel.

Op onze jaarlijkse beleidsdag hebben we het Mooswief opnieuw van alle kanten bekeken.

Tevreden klopten we op onze ruggen toen bleek dat het afgelopen jaar weer meer vrouwen in Mooswief schreven dan het vorige jaar. Toch kunnen we niet konkluderen dat de schrijfangst voorbij is. Het viel ons met name op, dat er vanuit de vrouwenbeweging weinig meer gemeld wordt. Nu is het inderdaad zo, dat het antwoord op de vraag 'wat vrouwen eigenlijk willen' simpel is, namelijk een patriarchale maatschappij. He-las is het nog niet zover. Daarom vinden wij het belangrijk dat vrouwen van elkaar te weten komen hoe dat te bereiken valt, welke spanningen zich daarbij voordoen en hoe zij als 'Elektra' leren om met spanningen om te gaan. Om zelf maar eens met de deur in huis te vallen, wat te denken van mannen in het vrouwen-centrum? Sommige vrouwen denken nu dat de klok teruggedraaid wordt na de discussies over het eerste vrouwenhuis. Andere vrouwen zien het vooral praktisch: de man die zo goed is om je heen en weer te rijden, hoeft toch niet buiten te wachten... Dank heb je nog de activistes die denken dat er een groep 'Mannen tegen seksueel geweld' is opgericht, die onderdak zoekt en de groep vrouwen die wel bondgenoten zien onder mannen maar ze liever niet het vrouwen-centrum binnen zien komen. Discussieslot op straat... Een ander onderwerp waarover we hoorden fluisteren was of vrouwen elkaar nou wel of niet in het openbaar mogen zoenen. Hoe meer, hoe

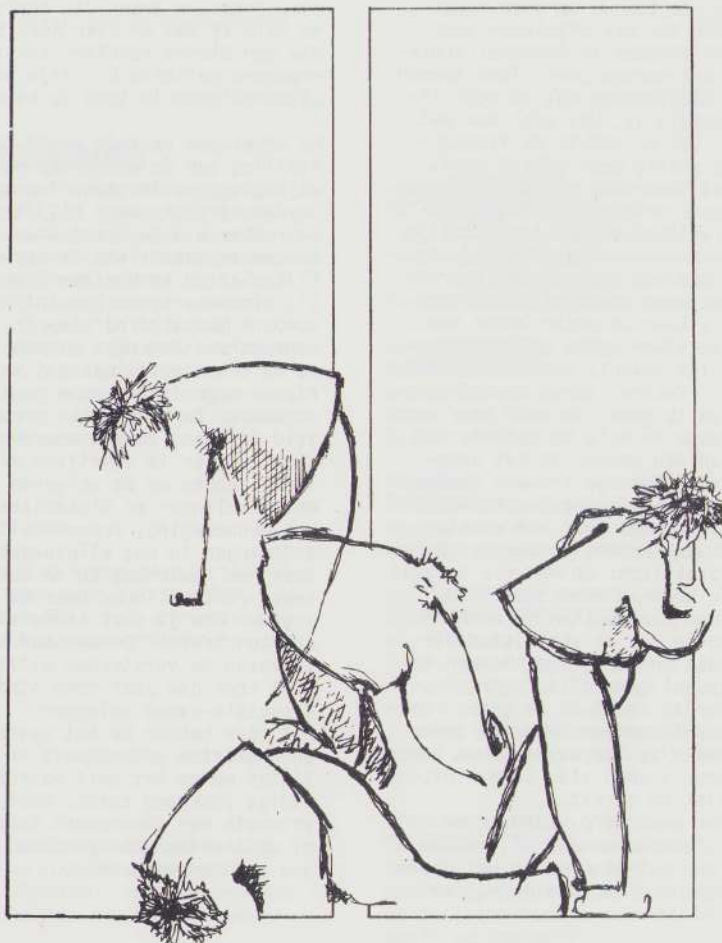
liever was onze konklusie. Dan weet je namelijk niet "ho" of 'he' is en kan iedereen bij het christelijk onderwijs blijven werken. Soms ligt het antwoord in een klein hoekje en hoef je er geen lange artikelen over te schrijven, dat hebben we net bewezen.

Pak dus op die pen en schrijf, schrijf over je pogingen om verliefd te zijn zonder romantische bijbedoelingen, over dromen van een andere wereld die je staande houden als je kind je plaagt, over Germaine Greer die Adriaan van Dis te slim af was of over Rosa Luxemburg die een kleine revolver kocht om haar vroegere geliefde bij zijn woede-uitbarstingen in toom te kunnen houden.

De afgelopen periode heeft de samenstelling van de werkgroep weer enige wijzigingen ondergaan. Yvonne Vanderheyden vertrok, maar blijft zijdelings betrokken bij de krant door de abonnementen in Maastricht te bezorgen. Ellie Satijn en Monique Obbens deden als nieuwe vrouwen hun intrede in nog sombere Mooswief burelen in het vrouwen-centrum. Met deze uitbreiding zijn we op een sterkte waarbij we enkele nieuwe organisatorische punten konden oppakken. Zo heeft elke vrouw nu een veld tot haar domein waarover zij nadenkt wat er te schrijven valt. Voorlopig hebben we de volgende velden: ontwikkelingen en discussies in de vrouwenbeweging, vrouwenkultuur, veranderingen in het alledaagse leven door het feminisme en de rubriek strip-tease (onthullingen over de positie van vrouwen die je niet in de alledaagse kranten treft). Om de band met de lezeressen te versterken willen we een paar keer per jaar rond striptease een discussie-avond beleggen. Dit jaar hebben we het systeem van abonnementen gehandhaafd en inmiddels zitten we op het peil waarop we einde vorige jaargang zaten. Geef dus ook je vriendin een abonnement kado of kijk of de bibliotheek op school of werk al een abonnement heeft.

In dit nummer loopt de automatisering als een rode draad door enkele artikelen heen. Uit het interview met de directeur van het arbeidsburo blijkt dat als het aan hem ligt de vrouwen ook op dit terrein weer nieuwe achterstand op zullen lopen. Een PPR-vrouw ziet juist o.a. door automatisering mogelijkheden om iedereen een basis-inkomen te verschaffen, zodat vrouwen economisch zelfstandig kunnen zijn (gaan mannen dan het huishouden doen?) Els Franssen is opnieuw in haar 'feminels-

dokumentatie' gedoken en geeft ons een indruk van het leven van een strijdbare vrouw. Strijdbare vrouwen komen we ook tegen in het toneelstuk over bijstandsvrouwen van het Tam-TamTeater uit Maastricht, waarover Anneke Eggen bericht. Tenslotte willen we nog de aandacht vestigen op de foto's en teksten van Riet Waeyen en Josephine van Lieshout. Ven hen zul je beslist meer horen en zien.

"Ik zit met heel andere problemen dan emancipatie":

interview met de directeur en een beroepkundige van het arbeidsburo Maastricht

Als je denkt aan vrouwen in technische beroepen, dan denk je automatisch aan een arbeidsburo, aan een instantie die zich bezig houdt met beroepskeuze. We besloten het G.A.B. in Maastricht en de Stichting School- en Beroepskeuze in Maastricht een brief te schrijven met daarin het verzoek ons meer te vertellen inzake hun beleid ten aanzien van vrouwen in technische beroepen, opleidingen. Met andere woorden we wilden bijv. weten of vrouwen in een bemiddelend gesprek erop geattendeerd worden dat ze ook een technisch beroep kunnen leren, of er in een beroepskeuze/aanlegtest rekening mee gehouden wordt dat meisjes vaak hun hele leven niet met technische zaken in aanraking zijn geweest en dus bij standaardvoorbeelden in het nadeel zijn.

Van de Stichting School- en Beroepskeuze Maastricht kregen we inderdaad een brief, maar daarover meer in een ander artikel in dit Mooswief. Van de directeur van het arbeidsburo kregen we een telefoontje met de vraag of we niet bereid waren die dingen te bepraten. We waren bereid, alleen besloten we er iemand bij te halen van het Steunpunt Vrouw en Werk. Zij, Tinie Rieken, zou kunnen zorgen voor de nodige achtergrondinformatie. Bovendien bleek Tinie zelf ook nog een aantal punten te hebben die ze naar voren wilde brengen. De informatie die we kregen, bleef ook niet beperkt tot techniek alleen, maar het accent kwam meer te liggen op emancipatie in het algemeen en op het G.A.B. in het bijzonder. Bij het interview was niet alleen dhr. Smits, directeur van het G.A.B. aanwezig, maar ook mevr. Strijp, een beroepkundige van het G.A.B.

Dhr. Smits zit blijkbaar niet om woorden verlegen en begint zelf met het gesprek.

Wij staan niet te dringen om vrouwen persé in mannenberoepen te krijgen of andersom. Het gaat ons om het individu. Het is niet zo dat binnen het G.A.B. een algemene visie tot stand zou kunnen komen dat in de mannenwereld vrouwen moeten penetreren of andersom. Wij doen niet aan "Berufstlenkung". Wij laten ons niet leiden door een maatschappelijke of politieke besluit. Maar als blijkt dat een vrouw zelf die richting uit wil, dan zullen we haar niks in de weg leggen en haar zelfs stimuleren.

Ik denk ook niet dat het nodig is dat een arbeidsburo een voorloper is in een dooreelkaarlaten lopen van mannen- en vrouwenberoepen, maar ik denk dat het meer gaat om de gevoeligheid waarmee je naar vrouwen luistert.

M: Een traditioneel keuze-automatisme daarvan moeten we niet denken dat we dat in 5 minuten kunnen veranderen. Maar als zo'n vrouw de kundigheid heeft en ze kan zich ook nog staande houden, dan zullen we haar echt niet tegenhouden.

D: Maar, over onze eigen situatie: ik zie dat conflict tussen man en vrouw niet zo. Binnen deze organisatie werkef we immers al jaren met zeker 50% vrouwen.

Is dat het resultaat van een bewust beleid? Zo'n situatie komt zeker niet overal voor. Er zijn niet voor niks maatregelen om aan vrouwen de voorkeur te geven bij gelijke deskundigheid.

M: Ze waren iedere keer het beste. De juiste man op de juiste plaats. Daar draait het uiteindelijk toch nog om.

D: Overigens wil ik er wel nog bij zeggen dat het ons helaas nog niet gelukt is om in het leidinggevend team een vrouw op te nemen.

Hebt u enig idee waar dat aan ligt?

D: Door trouwen en het krijgen van kinderen. Zo zijn er op dit moment 7 van de 30 vrouwen in verwachting. Als je bijv. naar mijn functie kijkt dan zie je dat die veel avondwerk vergt. En ik weet niet of je dat kunt combineren met kinderen. Maria Vleugels bijv., directrice bij het Centrum voor Vakopleiding in Roermond, die heeft ook geen kinderen.

Maar ik denk juist dat die functie veel avondwerk vergt juist omdat u die verantwoording niet hebt.

D: Hier binnen de organisatie zijn vrouwen zelf in staat te kiezen wat ze doen. Ze kunnen volledig terugkomen of voor halve dagen. De zittende vrouw bepaalt wat ze doet en de komende vrouw moet zich daaraan aanpassen.

M: De meeste vrouwen die hier in deeltijd werken hebben eerst een volledige baan gehad. En wat betreft vrouwen in een bepaald soort beroep, bijv. in hogere functies of in technische beroepen: ze solliciteren minder.

Maar ik denk juist dat het hem daarin zit.

M: Ja, oké, maar het is en blijft een bewuste keuze van die vrouwen.

Nou, onbewust spelen er natuurlijk ook nog dingen. Ik moet dan bijv. denken aan hoe die testen in elkaar zitten en wat voor gevolgen ze hebben. Als uit zo'n test blijkt bijv. dat een vrouw geschikt is voor fijner * technisch werk (iets waar ze op getraind is, denk bijv. maar aan borduren) maar ze wil grover technisch werk doen. Is dat dan mogelijk?

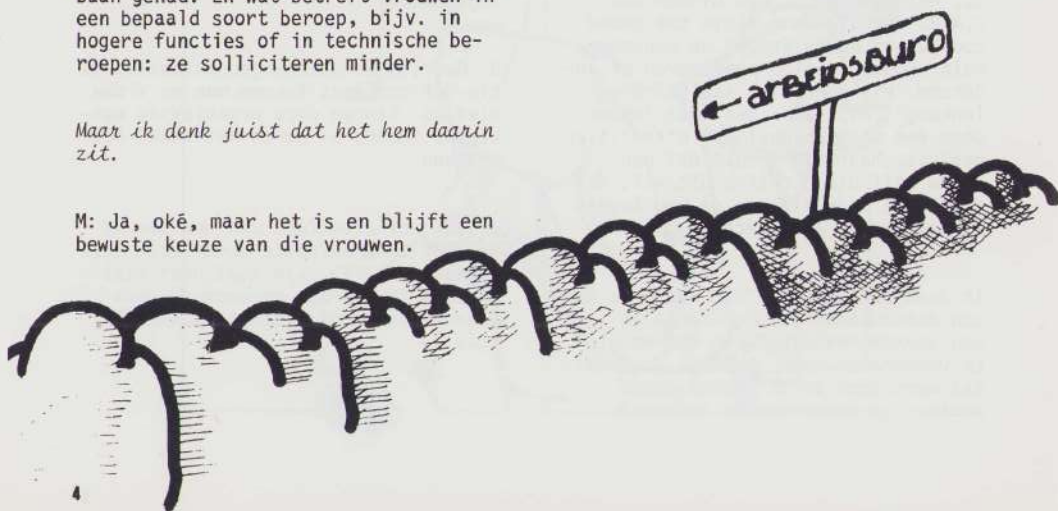
D: Ik denk niet dat we zover gaan. Een beroepskeuze moet gestoeld zijn op realisme, op wat een maatschappij vraagt.

Maar die testen zijn niet altijd een goeie methode om iemands kundigheid te meten. Bij technische testen wordt o.a. gewerkt met tandwielen, wieken van een molen of met katrollen. Jongens zijn daar veel vaker mee bezig geweest dan meisjes en de kans is dan ook groot dat meisjes juist op technisch gebied er niet goed vanaf komen. Op die manier zitten ze natuurlijk in een vicieuze cirkel.

M: Ja maar dat schriftelijk gedeelte is niet de alles-meter. Er volgt altijd nog een mondeling gedeelte en elk geval wordt individueel bekeken.

D: Deze vraag spreekt me aan, aangezien in testen inderdaad aan bepaalde facetten van het vrouw-zijn aandacht geschonken zou kunnen worden.

.....

Laatst was hier een scholing voor de vrouwen om het emancipatieproces in het G.A.B. op gang te brengen. Het was een driedaagse cursus en binnen het G.A.B. had iedere vrouw de vrijheid om daaraan deel te nemen. Ik heb het zelf aan iedereen voorgelegd en ik meen dat er niemand is heengegaan.

Welke argumenten waren er om er niet aan deel te nemen? Werd er niet naar gevraagd?

D: Ik vraag niet altijd waarom mensen niet naar cursussen gaan, daar heb ik twee sector-chefs voor en ik neem aan dat dat in die sectoren besproken is.

M: Het is besproken. We hebben zelf toch wel voldoende informatie kunnen krijgen over de inhoud van het programma en al naar gelang daarvan heeft ieder voor zich kunnen beslissen of ze wilde gaan of niet.

Was de cursus in werktijd?

M: Ja, in dienstverband.

D: De cursus was volledig betaald, evenals de reis etc.

M: De inhoud sprak niet aan. En er was sprake van positieve discriminatie. Immers waarom moeten vrouwen - en dat was een van mijn beweegredenen om niet mee te gaan - vrouwen meer gaan pushen. Dat kunnen mannen toch net zo goed?

Dat denk ik dus niet, maar oké.

M: Maar u moet niet denken dat wij tegen emancipatie überhaupt iets hebben. Zo doen we bijv. wel iets met die subsidiemaatregel omtrent her-intredende vrouwen.

(Toelichting redactie: Her-intredende vrouwen zijn die vrouwen die een aantal jaren niet aan het arbeidsproces hebben deelgenomen en nu opnieuw een betaalde baan zoeken. Kenmerkend voor deze groep vrouwen is de eenzijdige vooropleiding en beroepskeuze, weinig of verouderde beroepsopleiding, gebrek aan werkervaring, gericht op deeltijdbanen en daaraan gekoppeld de behoefte aan kinderopvang).

Wat betekent die maatregel voor het beleid van dit G.A.B. als datzelfde beleid positieve discriminatie van vrouwen uitsluit?

D: Het gaat hier in Maastricht om 1 miljoen en ik zal me met mijn team hierover bezinnen wat voor beleid we moeten voeren, maar ik zou ook graag positieve voorstellen hierop zien van de kant van de vrouwengroeperingen; voorstellen duidelijk in relatie met de factor arbeid.

Maar dan zegt u dus eigenlijk dat de vrouwen er maar mee moeten komen.

D: Nee, dat zeg ik niet. Ik wil niet autoritairder zijn dan de paus. Ik wil niet de wijsheid in pacht hebben. Ik zie het liefst de ideeën aan de basis groeien; dat is altijd beter dan dat een overheidsapparaat iets creëert dat totaal niet aansluit. Zo zouden we bijv. een school kunnen oprichten voor deze vrouwen of hun laten aansluiten bij het Centrum voor Vakopleiding van Maria Vleugels. En we zouden ervoor kunnen zorgen dat er cursussen komen met aangepaste tijden in verband met kinderen.

Is er aan dat Centrum voor Vakopleiding ook ruimte voor vrouwen in technische beroepen?

M: In principe is elke cursus toegankelijk voor zowel mannen als vrouwen.

Maar laten we het eens hebben over de informatica-wereld, tot nu toe toch vnl. een mannenwereld?

D: Ik weet niet of dat waar is... Ik denk dat ik het tegendeel kan bewijzen.

Ik volg zelf een cursus informatica bij het C.C.O. in Heerlen en daar zitten maar 2 vrouwen op de 22 cursisten.

M: Ja maar dat is ook een minder op de praktijk gerichte cursus. Die onderbouw van het C.C.O. is veel meer theoretisch. Daar zit je ook vanuit een heel andere vooropleiding te praten. Daar zitten mensen met minimaal HAVO en Engels en wiskunde in hun eindexamenpakket.

Maar als je dan gaat kijken naar de praktische invulling van deze informatica-beroepen, zoals tekstverwerking en het bezigzijn als operator, dan is de verding man-vrouw fifty-fifty. (Toevoeging van de redactie: in de hiërarchie van de computer-beroepen staan de beroepen van operator en tekstverwerker onderaan).

D: Ik denk dat de komst van dergelijke beroepen bevordert dat de vrouw in het arbeidsproces wordt opgenomen, omdat de mogelijkheden die dergelijke apparatuur biedt niet plaats- of tijdgebonden zijn. Als je de vrouw ziet met een stuk gezinsverantwoordelijkheid, dan zeg ik wat is boeiender dan als vrouw kinderen te baren en deze op te voeden in combinatie met een informatica-beroep.

Als het een eigen keuze blijft, als het geen verplichting wordt.

D: Nou ik denk dat u daar mans genoeg voor bent om dat in eigen hand te houden.

het opgangbrengen van het emancipatieproces binnen het arbeidsburo. Wat bent u van plan hieraan te doen?

D: Nee, die is er niet en die komt er ook niet. Ik vind dat nl. discriminatie naar beide kanten. We voeren hier een beleid zonder aanzien des sexes. Ik zit met heel andere problemen dan emancipatie. Ik worstel op de eerste plaats met het probleem van 16.000 werklozen waaronder 6.000 jongeren waarvan een heleboel vrouwen en daar leg ik de sterkte van mijn beleid. Waar ik ook iets tegen heb dat zijn twee-verdieners. Binnen een economische eenheid, binnen

een gezin, tegen de achtergrond van schaarste van arbeid zou daar eigenlijk de factor 1½ moeten werken en wie dan werkt, dat interesseert me in mindere mate.

Maar bij een goedverdienende echtgenoot wordt de vrouw niet aan een baan geholpen. Bijstandsmoeders hebben wel onze volle aandacht, zeker ten opzichte van vrouwen gehuwd met bijv. professoren.

Tinie Rieken, Steunpunt Vrouw en Werk
Menthys Willems, redactie Mooswief

sexe neutraal: vrouwen vallen uit de boot!

Het hierbovenstaande interview met de directeur van het Gewestelijk Arbeidsburo Maastricht en een van zijn medewerkers leverde nogal wat reacties op van vrouwen die het concept lezen. Hieronder volgt er een.

Er is nog heel wat werk te doen voor het Steunpunt Vrouw en Werk en voor de actiegroep Economische Zelfstandigheid voor Vrouwen, want van het arbeidsburo hebben we voorlopig niet veel te verwachten. Ze hebben daar geen benul van de mechanismen waarmee vrouwen binnen en buiten de arbeidsmarkt op hun plaats gehouden worden: een vrijwel volledige scheiding naar sexe, met een aanzienlijk verschil in gemiddelde beloning. Nee, voor de mensen van het arbeidsburo ziet de wereld er heel eenvoudig uit: gewoon "de juiste man op de juiste plaats" en verder geen gezeur. De vrouwen willen zelf geen betere posities, iedereen is tevreden, en daar moet je vooral niet in gaan stoken. Het beleid van het G.A.B. Maastricht is "zonder aanzien des sexes".

Meer gehoord? Ja precies, hier vechten we nu al zeker vijftien jaar tegen. Een aantal van jullie weet precies waarover ik het heb, maar voor de anderen wil ik wel het een en ander verduidelijken.

Het meest sprekende vind ik wat dat betreft de slot-tirade van de directeur: een beleidsmedewerkster voor het op gang brengen van het emancipatieproces binnen het GAB? "Die is er niet en die komt er ook niet", ook al heeft de Tweede Kamer gezegd dat die er moet komen! Ik snap ook wel dat het een moeilijke tijd is, met die enorme werkloosheid, met name ook onder jongeren, maar het getuigt toch wel van groot onbenul of duidelijke onwil, als daarbij de extra moeilijke positie van vrouwen gewoon ontkend wordt. Het is bijna een mode-uitdrukking: "de feminisering van de armoede", maar op het GAB zien ze dat niet als een probleem dat speciale aandacht verdient. Nee, dan de tweeverdieners, die moeten worden aangepakt. Nu worden vrouwen al niet meer bemiddeld als hun man een goedbetaalde baan heeft, nog even en vrouwen worden weer ontslagen zodra ze trouwen, of de lonen van vrouwen worden verlaagd omdat ze toch geen kostwinner zijn enz. In de 19e eeuw hebben we dat allemaal al eens eerder gezien. De oneerlijke verdeling van inkomens over de verschillende groepen in de maatschappij is een klasse-probleem, het gezeur over tweeverdieners en voordeurdelers leidt de aandacht daar heel mooi vanaf. Het

klinkt heel mooi: anderhalf inkomen per economische eenheid, alsof er een eenheidsinkomen voor iedereen zou zijn. Er wordt nooit gepraat over mannen die alléén zes maal het minimum verdienen. In de slotzin wordt nog even mooi gezegd, dat bijstandsmoeders wel de volle aandacht krijgen van het GAB, maar hoe dat te rijmen is met een beleid zonder "aanzien des sexes" gaat mij boven de pet. De positie van bijstandsvrouwen heeft nl. juist alles te maken met hun sexe. Een emancipatiewerkster zou hier wel wat meer helderheid kunnen schep- pen en kunnen zorgen dat die aandacht ook zinvolle aandacht wordt.

Die emancipatiewerkster, daar wil ik nog wel even op doorgaan. Dat ze zin- vol werk kan doen, staat voor mij bui- ten kijf: of ze 't volhoudt op het GAB, daar ben ik niet zo zeker van. Want al 'ziet' de directeur "dat con- flict tussen man en vrouw niet zo" in de eigen situatie, en al verklaart zijn medewerkster verderop in het interview, dat we niet moeten denken dat ze "te- gen emancipatie überhaupt iets hebben", ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat de sfeer daar niet erg geschikt is voor baanbrekende activiteiten op het gebied van vrouwen op de arbeidsmarkt. Ook al werken er meer dan 50% vrouwen in die organisatie, er is er niet één die een bijscholingskursus wil volgen (in werktijd, volledig betaald) over het thema emancipatie. En de directeur vindt het jammer, dat "het nog niet ge- lukt is in het leidinggevend team een vrouw op te nemen" en daar blijft het bij. Ik krijg niet de indruk dat hij daar ook maar enige concessie voor wil doen. Hij zou een voorbeeld kunnen nemen aan Arie Pais, de voormalige mi- nister van O&W. Die wilde écht vrouwen in top-posities op zijn ministerie en

dat is hem gelukt. Maar ja, dat is 'positieve diskriminatie', een vies woord op het GAB.

Indien ze een miljoen krijgen aange- boden van het ministerie, willen ze er nog wel over nadenken hoe ze die kunnen besteden. En dan mogen wij als vrouwengroeperingen ook nog klaar staan om ideeën aan te dragen. Ik heb er wel een paar:

Ga eens kijken bij de Alida de Jong school in Utrecht, of stuur daar een medewerkster heen (als u er een kunt vinden die dat wil) of bij 'Omscha- kelen' in Hasselt, of nog dichter bij huis, bij het Steunpunt Vrouw en Werk. U zou te rade kunnen gaan bij de steungroep vrouwen in technische beroepen. Ach, uw emancipatiemedewerkster weet er wel raad mee! Maar ja, die komt er niet!

De interviewster snijdt het onder- werp informatica aan, en noemt dat een mannen-aangelegenheid. Daar staan ze bij het GAB van te kijken, de directeur meent zelfs dat hij het tegendeel kan bewijzen. Wat blijkt?

Ze hebben daar op het GAB de in- formatica-wereld alleen maar van de onderkant gezien, en daar zitten de vrouwen! Da's niks nieuws, daar za- ten ze ook al toen het nog niet informatica heette, maar gewoon type-kamer!

Op andere arbeidsburo's kijken ze heel anders tegen de informatica aan: daar zijn ze tot de conclusie gekomen dat omscholing nodig is op hoog nivo. Maar ja, of er dan nog vrouwen in aanmerking komen... Overigens denk ik dat ook op lagere nivo's een actief om- en bijscho- lingsprogramma, speciaal voor vrou- wen, zinvol is: de eerder genoemde Alida de Jong school is een voor-

beeld van hoe dat kan.

De bemiddeling bij het GAB gaat uit van een individuele aanpak. Het in- dividu met zijn kwaliteiten en af- finiteiten staat voorop, en ze ge- ven hoog op over de individuele keuzevrijheid. Maar toch blijken daar gevaren aan te zijn. Een onderdeel van de beroepskeuze- procedure is een schriftelijke test, en een vrouw die volgens die test bijv. geschikt is voor fijn mecha- nisch werk, maar zelf liever grof mechanisch werk doet, heeft pech, want "een beroepskeuze moet gestoeld zijn op realisme, op wat de maatschap- pij vraagt", en blijkbaar vraagt de

maatschappij geen vrouwen voor grof mechanisch werk.

Nu is die test, ondanks het sexe- neutrale beleid van het arbeidsburo. volledig op de ervaringswereld van mannen afgestemd, en dan vallen vrou- wen uiteraard uit de boot. Maar ja, bij een bemiddeling "zonder aanzien des sexes".... Gelukkig, en dat is toch nog een licht- puntje in het interview, ziet de direk- teur ook in dat daar aandacht aan ge- schonken zou kunnen worden. Misschien dat die emancipatiewerkster er dan toch nog komt!

Lenie Janssen

in de schouwburg:

5 maart:

"Bij gebrek aan bewijs"
van William Mastrosimone.
Productie: Lurelei.

In de rolbezetting:
Jasperina de Jong, Paul Gieske,
Marja Lieuwen en Ellis van den
Brink.
Een stuk over aanranding.

14 maart:

"De sprong"
van Larry Fineberg m.m.v.
Mary Dresselhuys, Ramses Shaffy,
Jules Hamel, Steye van Branden-
berg en Magali de Fréjery.
Regie: Henk van Ulsen.
Een vrouw op weg naar een eigen
leven.
Zou door de pers heel goed
ontvangen zijn.

27 maart:

"VROUWEN VAN TROJE"
Euripides

Bewerking van Jean Paul Sartre
Regie: Christiaan Nortier
Met o.a. Caroline Beukman,
Margreet Blanken, Arthur Boni,
Eric van der Donk, Anita Menist,
Bea Meulman en Helmert
Woudenberg.

filmhuis

"Het zout der aarde"
- een film over mijnwerkersvrouwen
reg. Herbert Biebertmann, USA 1953.
Eksakte datum nog niet bekend,
zie filmhuiskrant.

-ik ben een dualistische
een flexibele vrouw

grillig! noemt men dat

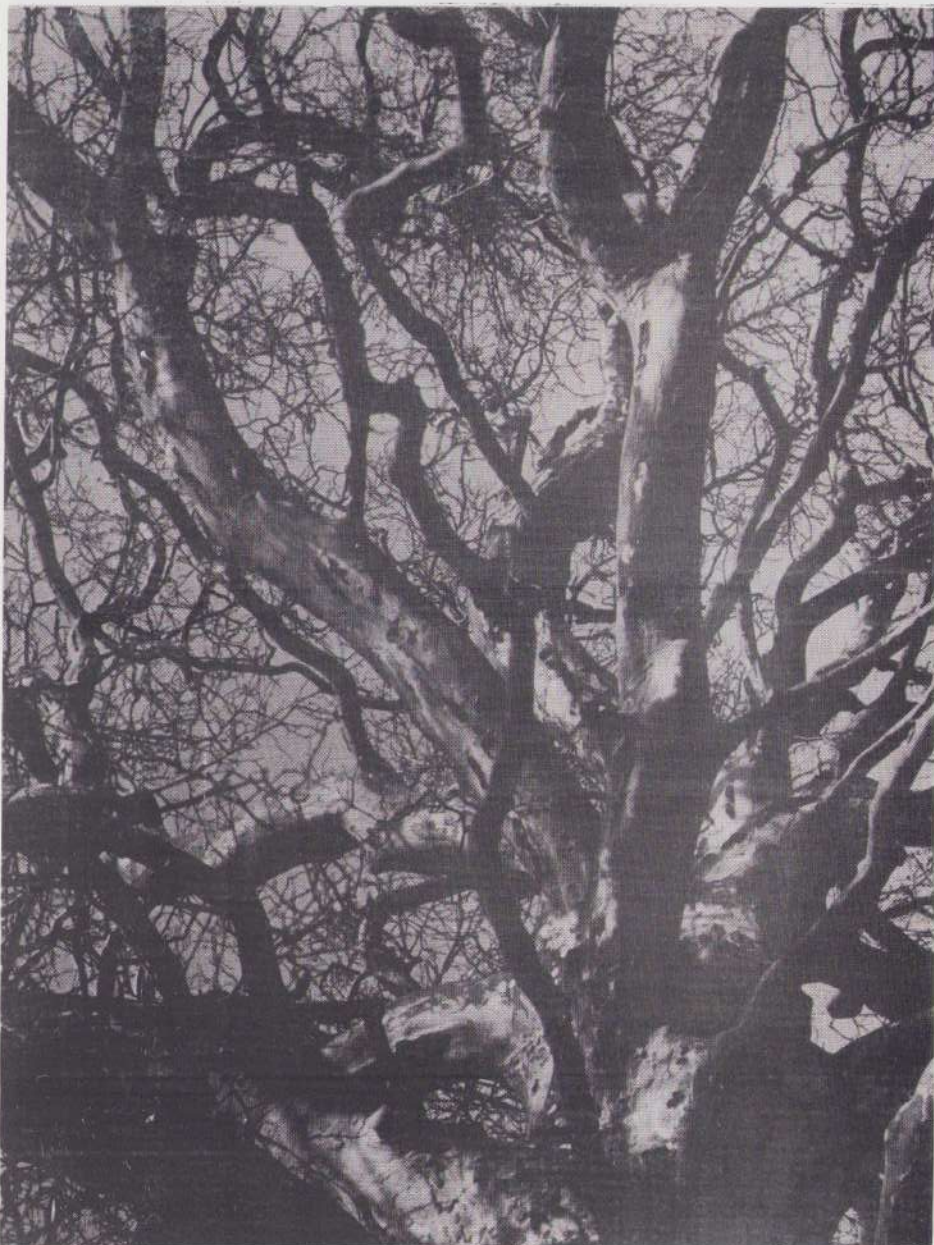
links en rechts zijn mijn trouwe kamaraden

noch links
noch rechts

ben ik te verleiden
een definitief standpunt in te nemen...

sjoemelen in de marge is er niet bij
niemandsland is heel plezierig...-

FOTO: RIET M. WAEYEN. TEKST: JOSEPHINE VAN LIESHOUT.

KRACHTIGE

KRONKELENDE TAKKEN

KREATIVE EXPANSIE

LIJNENSPEL

MET KRITISCHE BLIK

BEELDIG VASTGELEGD

ORIGINELE

EIGENZINNIGE

KUNSTZINNIGHEID!

(het is niet vanzelfsprekend, als vrouw, een plaats te veroveren
in de kunstwereld van de man...)

maar ook als groen lover de takken bedekt
en wirwar je minder zicht geeft op blauwe luchten
dan moet je DOORZETTEN, want jij werd gewekt
NIET TWEEDERANGS in dit tranendal te zuchten...

FOTO: RIET M. WAEYEN. TEKST: JOSEPHINE VAN LIESHOUT.

zo vertakt
met ongewilde uitwassen
ben ik
als een boom in volle wasdom

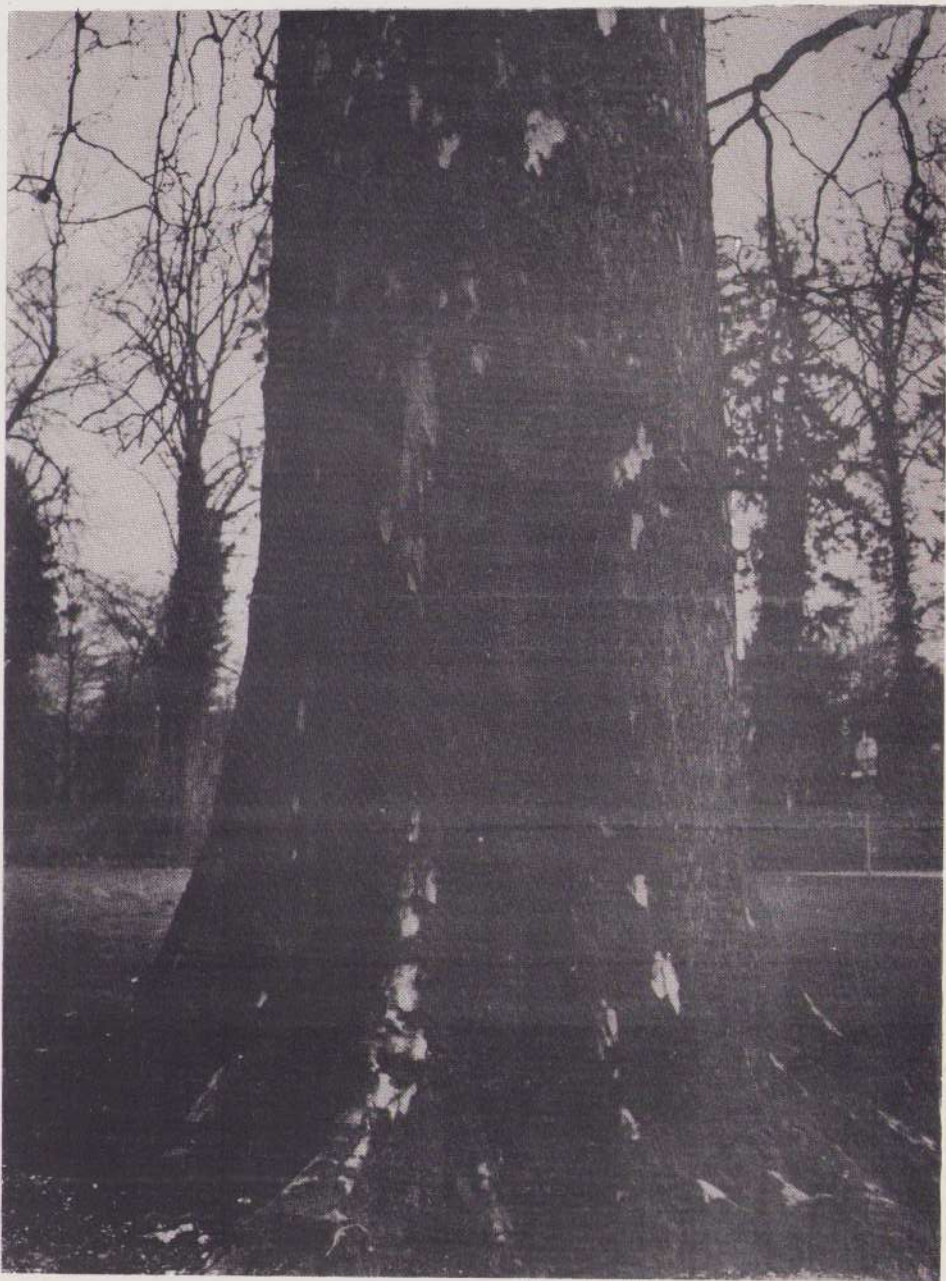
ondanks gedij ik, en kom tot bloei...

ranken, twijgen, loten
suggereren chaos
maar ordelijk en harmonisch had ik een meeting
een top-overleg met bondgenoten

ik zend mijn impulsen en mijn verlangens
naar uiterste uiteinden
naar daar waar materie en vluchtigheid elkaar raken
en nog verder...

ik sluit een verbond met de wind
de verwaaiing zal mijn zusters begeistere
en samen, mijn zusters, zullen wij opnieuw verwaaien
en elkaar begeistere...

FOTO: RIET M. WAEYEN. TEKST: JOSEPHINE VAN LIESHOUT.

geringeloord wil ik me door laten waaien
met honderd loden kogels in mijn kop
bewandel ik het bos, verdrijf de zwarte kraaien
word rustig, na veel sociaal geschop...

NOU ZEG

ER STAAT ME ALS VROUW OOK NOGAL WAT IN DE WEG!!!

(maar ik denk zo:

beter klein en kregel, dan een grote vlegel...)

FOTO: RIET M. WAEYEN. TEKST: JOSEPHINE VAN LIESHOUT.

Waarom een basisinkomen ?

Wat is er aan de hand met onze maatschappij? Algehele malaise! Een groot gedeelte van de schoolverlaters en afgestudeerden vindt geen baan. Bedrijfsinkrimpingen - bedrijfsssluitingen - automatiseren van bedrijvigheid.

Veel vrouwen die erg graag een baan zouden willen, kunnen die onmogelijk krijgen. Soms hoor je zelfs de opmerking, dat betaalde arbeid voor vrouwen een luxe is en de tijd van luxe voorbij is.

Aan de andere kant, steeds meer werk dat niet meer gedaan kan worden. Inkrimping van personeel op plaatsen waar dat grote problemen met zich meebrengt, bijv. in gezondheidszorg, bejaardenwerk, gezinszorg, onderwijs, maatschappelijke dienstverlening enz. Steeds meer arbeid wordt naar de onbetaalde sektor, het vrijwilligerswerk, geschoven.

Toch bevat de crisis waarin wij ons bevinden, veel meer dan problemen van economische en technologische aard. Het is ook een beschavingscrisis.

De internationale economische en politieke tegenstellingen, de wapeningswedloop en milieuproblemen vormen een bedreiging van het leven op aarde. Ook bij deze problemen spelen de zeer beperkte definities van werkgelegenheid, produktieve arbeid en winst een belangrijke rol.

Waarom wordt bijv. het fabriceren van een bom als produktieve arbeid beschouwd en het grootbrengen van een kind niet? Veel betaalde arbeid is vanuit maatschappelijk oogpunt niet nuttig of zelfs gevaarlijk en wordt alleen verricht omdat het betaald wordt. Het meeste onbetaalde werk lijkt daarentegen nuttig of noodzakelijk, anders zou het niet gedaan worden.

Dat vrouwenemancipatie in heersende politieke kringen als luxe beschouwd wordt, is in dit licht gezien ook niet verwonderlijk. Waarom zou betaald moeten worden, wat ook onbetaald geleverd wordt?

Wat is hiervan de oorzaak?

Er is blijkbaar "werkgelegenheid" genoeg, maar de arbeid is niet meer te betalen. Dat komt niet omdat de mensen te veel krijgen, maar wel omdat de kosten van de arbeid te hoog zijn (een werknemer kost: het netto-loon + 100%).

De huidige werkloosheid betekent een tekort aan "betaald" werk, waarbij veel arbeid uit de betaalde sektor wordt verschoven naar de onbetaalde sektor, resp. overgenomen wordt door machines, of verplaatst naar landen waar de kosten van de arbeid lager zijn. Als je dan hoort dat de vakbond mensen moet ontslaan en dat de arbeiderspers zijn zetsels in de D.D.R. laat maken, dan moet je toch tot de conclusie komen, dat deze gang van zaken onverbrekelijk aan ons economisch systeem verbonden is en dat er dus wel iets fundamenteel fout zit in dat systeem!

Hoe zit dat dan in elkaar?

In de jaren na de 2e wereldoorlog was er na een korte aanloopperiode een enorme druk op de arbeidsmarkt, veroorzaakt door de volgende factoren:

- een produktie-apparaat dat, vergeleken bij het huidige, op veel kleinere schaal gebruik maakte van de techniek.
- een situatie van wederopbouw en relatief gebrek aan diensten en goederen.

Deze twee factoren leidden ertoe, dat er voor de vergroting van de produktie een sterke druk kwam te staan op de arbeidsmarkt, met als gevolg een sterke druk op hogere loonkosten. Dit leidde in Nederland veelal - in tegenstelling tot andere Westeuropese landen - niet direct tot hogere netto-lonen, doch tot een geleidelijke opbouw van het sociaal voorzieningsapparaat.

De snelle voortgang van de techniek heeft het mogelijk gemaakt, dat veel werk niet meer door mensenhanden gedaan hoeft te worden, maar geautomatiseerd kan worden. Omdat het nu zo is, dat de financieringslasten van het sociale systeem volledig op de lonen drukken, betekent het dat er een premie staat op het niet hebben van personeel.

Dat was in een situatie van een tekort aan mensen een erg logische zaak, in een maatschappij als de huidige met een schreeuwend tekort aan betaald werk, is dat absurd.

Als een bedrijf het aantal werknemers wil uitbreiden, dan stijgen van de ene op de andere dag de loonkosten met het brutobedrag van die uitbreiding, vermeerderd met het werkgeversaandeel in de sociale lasten (is gelijk aan netto-loon + 100%). Als een bedrijf mensen aanneemt, wordt het dus gestraft met hoge extra kosten, terwijl er daardoor toch minder werkloosheid ontstaat en de kollektieve uitgaven dalen. In het geval van automatisering vindt er uitstoot van arbeid plaats, waardoor de kollektieve uitgaven stijgen en de druk op de loonkosten weer groter wordt.

Het ligt dus voor de hand, dat bedrijven zullen blijven automatiseren en arbeid uitstoten, alle overheidsmaatregelen om banen te scheppen en verzet vanuit de vakbonden ten spijt. Wanneer er niet een duidelijke lastenverschuiving komt, maar doorgedaan wordt met zo het bedrijfsleven ruim baan te geven, zal deze spiraal in neerwaartse richting blijven doorwerken. Het wordt alsmear voordeliger om machines te kopen, die via met algemeen belastinggeld gefinancierde investeringspremies nog voordeliger zijn. Het is toch eigenlijk heel on-

logisch, dat er door de vooruitgang van de techniek heel veel geproduceerd kan worden en er dus een stuk welvaart is ontstaan, terwijl het huidige systeem ons alleen in een crisis brengt. Er zullen hele andere uitgangspunten moeten gaan gelden om tot een oplossing te komen.

Stel dat al het werk geautomatiseerd zou zijn, dan zou iedereen een uitkering moeten krijgen. Dus bij een in hoge mate geautomatiseerd produktiesysteem hoort een stuk automatisch inkomen, met als direct gevolg een gedeeltelijke loskoppeling van arbeid en inkomen en een lastenverschuiving van de loonintensieve naar de kapitaal-intensieve bedrijven en goederen. Bovendien een belasting op energie en grondstoffen en dan vooral op schaarse en milieubelastende energie en grondstoffen.

Dat stuk automatisch inkomen, dat betaald kan worden uit de welvaart die we met z'n allen hebben opgebouwd, noemen we een "basisinkomen". Een basisinkomen is niet het sluitstuk, maar is uitgangspunt van een beleid inzake verdeling van arbeid en inkomen.

Ongeveer alle sociale uitkeringen zouden kunnen verdwijnen en daarvoor in de plaats komt een basisinkomen voor iedereen. Een basisinkomen wordt een fundamenteel recht voor ieder persoonlijk, maar wel een "basis" om te voorzien in de eerste levensbehoeften. Het is niet zo dat het bovenop de huidige lonen komt, maar het is in de vorm van subsidie zou je kunnen zeggen, het eerste stukje inkomen voor iedereen. Je kunt als voorbeeld denken aan de huidige A.O.W.: voor alle mensen boven

65 jaar een eerste stukje inkomen om in de eerste levensbehoeften te voorzien. Een fundamenteel recht en geen aalmoes waar je dank-je-wel voor moet zeggen. Een basisinkomen is een "persoonlijk" inkomen. In een gezin krijgt dus ieder lid van dat gezin een persoonlijk basisinkomen en bij iedere andere vorm van wel of niet samenwonen geldt hetzelfde. Als we nu de gevolgen van zo'n systeem eens proberen op een rijtje te zetten, dan zijn die erg groot:

- het invoeren van een basisinkomen brengt andere waarderingsverhoudingen teweeg, waardoor veel nuttig onbetaald werk, wel betaald gaat worden en dus ook op veel grotere schaal gedaan zal worden.
- door de verschuiving van lasten wordt arbeid veel goedkoper, waardoor automatiseren veel meer een bewuste keuze gaat worden.
- er zal meer arbeid mogelijk worden, vooral in de vorm van ambachtelijke bedrijfjes. Je kunt makkelijker zelf iets beginnen, omdat je door het basisinkomen je eerste levensbehoeften verzekerd hebt.
- aanslagen op milieu en grondstoffen zullen sterk afnemen. Hergebruik en reparatie worden financieel aantrekkelijker.
- het dagelijks bestaan voor iedereen is verzekerd, waardoor mensen zich vrijer kunnen opstellen in hun arbeidsverhouding.
- er zal veel meer bereidheid zijn om korter te werken of om een tijd niet te werken, omdat er al een stuk inkomen is.
- de arbeidsdruk op de werkenden wordt minder, omdat het werk door meer mensen gedaan kan worden.
- mensen zijn veel minder financieel afhankelijk van elkaar. Voor vrouwen vaak van zeer groot belang. Ook van belang voor kinderen ten opzichte van hun ouders en voor studerende.
- er zal veel minder sprake zijn van twee groepen in de maatschappij, t.w. mensen met een inkomen en mensen met een uitkering. Denk hierbij bijv. aan een groep als 'vrouwen in de bijstand'.
- ongeveer alle sociale uitkeringen

kunnen vervallen, waardoor het systeem simpel en overzichtelijk wordt.

- meer echte motivatie om te werken als de financiële druk minder is.
- het is vrij om te werken of niet, in tegenstelling tot het verbod om te werken van nu, voor de meeste uitkeringstrekkers.

Het behoeft na al het bovenstaande verder geen betoog, dat het naar mijn idee niet aan de orde is om een afwijking te maken tussen herverdeling van arbeid en een basisinkomen. Herverdeling van arbeid, van boven opgelegd, zal geen wezenlijke verandering teweeg kunnen brengen en daarom geen oplossing zijn voor de talrijke problemen.

Door de invoering van het basisinkomen zal ongetwijfeld herverdeling van arbeid, maar ook uitbreiding van de bestaande arbeid plaatsvinden, omdat er al een stuk inkomen is en de arbeid goedkoper wordt.

Anneke Segers

Wil je meer weten:
 Brochure "Basisinkomen", uitgegeven door: P.P.R. Maastricht.
 Kosten: f 3,50 excl. verzendkosten
 Verkrijgbaar: Wilhelminasingel 121
 6221 BJ Maastricht
 tel. 013-16453

"Want samen staan wij sterk" De onvoorwaardelijke keuze van Marianella Garcia Villas.

Wie heeft niet gehoord van Che Guevara, de grote Argentijnse revolutionair die in 1967 werd vermoord. Na zijn dood werd hij het symbool van de linkse studentenbeweging in de westerse wereld.

Bij de grote omwentelingen in wat wij de derde wereld noemen, waren het altijd mannen die wereldfaam verwierven door hun revolutionaire daden. Vrouwen die een rol speelden in revoluties bleven op de achtergrond of werden openlijk verguisd, zoals Tsjang-Tsjing, de weduwe van Mao.

In dit beeld kwam verandering door een vrouw uit El Salvador, Marianella Garcia Villas. In maart 1983 werd de wereld opgeschrikt door de moord op deze vrouw, de zoveelste in een reeks van brute moorden op bekende en minder bekende personen in dit land. Wie was Marianella Garcia Villas en welke rol speelde zij in de bevrijdingsoorlog waarin El Salvador al sinds jaren gewikkeld is?

Ze werd geboren in 1948 in San Salvador, de hoofdstad van El Salvador, in een gepepde familie. Ze kreeg de opvoeding die bij haar milieu paste, onder meer verbleef ze enige tijd in een exclusief nonneninternaat in Madrid. Ze studeerde rechten en filosofie aan de universiteit van San Salvador en doceerde er. Van 1974 tot 1976 zat ze in het parlement voor de christen-democratische partij. In 1978 richtte ze samen met anderen de commissie voor de mensenrechten op, waarvan ze later voorzitter werd. In 1979 stapte ze uit de partij, omdat deze steeds rechtser werd.

De intimidatie en onderdrukking van de bevolking en van de guerrillabeweging begon steeds ernstiger vormen aan te nemen. Arrestaties, verdwijningen, martelingen en moorden waren aan de orde van de dag. In dit klimaat van

geweld durfden de meeste advocaten het niet aan de verdediging van politieke gevangenen op zich te nemen. Marianella was een van de zeer weinigen die dit nog wel deden. Ze werd daarop twee keer gearresteerd en in de gevangenis gemarteld en verkracht. Naar ze zelf verklaarde was dit haar eerste seksuele ervaring. Ze liet zich hierdoor echter er niet van weerhouden met haar werk door te gaan. In 1981 werd ze door de in El Salvador opererende doodseskaders bovenaan een lijst van te vermoorden personen geplaatst. Marianella vluchtte naar Mexico, van waaruit zij haar werkzaamheden voor de commissie van de mensenrechten onverminderd voortzette.

Beelden uit een film over Marianella: Een jonge plattelandsvrouw uit El Salvador staat voor de camera. Ze huilt. Ze vertelt hoe Marianella naar haar toe is gekomen en haar gewezen heeft op haar menselijke waardigheid, ondanks armoede en onderdrukking. Hoe ze haar gewezen heeft op haar talenten, waardoor ze meer kon dan tortilla's bakken. Hoe Marianella haar meenam naar bijeenkomsten in de stad en bij haar woonde in haar armoedige behuizing, het karige eten met haar delend.

Beelden die aantonen dat Marianella onvoorwaardelijk gekozen had voor het volk, met alle consequenties van dien. Ze gaf haar comfortabele leven op, haar positie als docente aan de universiteit en de privileges van haar klasse. Ze deed dit omdat vrijheid voor haar landgenoten en menselijke waardigheid haar boven alles gingen: een revolutionaire keuze, die een permanente bedreiging met de dood tot gevolg had. Een keuze ook, waarbij haar strijd voor de mensenrechten de voorrang kreeg boven persoonlijk geluk. Ze zei hierover: "De meeste mannen accepteren geen vrouw naast zich die het serieus meent met de

politieke strijd en daarin opgaat. Ik kan wel een compromis op dat punt aangaan, maar dat wil ik niet."

Marianella's werk vanuit Mexico-Stad bestond uit het verder verzamelen van gegevens over de strijd in haar land ten behoeve van de commissie voor de mensenrechten. Verder was ze veel op reis om de situatie in El Salvador internationaal zo breed mogelijk aan de kaak te stellen. Onder meer voor de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties en door middel van persoonlijke bezoeken aan verschillende landen, waaronder Nederland. Hier kreeg ze steun van de - eveneens in El Salvador vermoorde - journalist Koos Kosters. Ze bezocht ook herhaaldelijk clandestien El Salvador in verband met haar onderzoek naar het gebruik van chemische wapens tegen de burgerbevolking. Dat dit grote risico's met zich meebracht, werd onderstreept door een bomaanslag op het huis van haar ouders en mishandeling van de mensen die daarna op het huis pasten.

Vlak voor haar dood beschikte Marianella over bewijzen van het gebruik van chemische wapens door het regime. Ze had deze verzameld in door de guerilla bevrijd gebied. Mensen uit deze gebieden hadden getuigenissen afgelegd voor haar, die ze illustreerde met foto's. De foto's tonen onder andere beelden van gruwelijk verminkte kinderen en baby's. Het gruwelijkste en tegelijk wellicht meest menslievende deel van Marianella's werkzaamheden van de laatste tijd, was de opsporing van vermisten. Samen met haar medewerkers maakte ze dagelijks de z.g. "lijkenroute". Ze bezocht plaatsen waar vermoorde tegenstanders van het regime werden "gedropt"; vaak waren dit vuilnisbelten of afgelegen plaatsen. Marianella "fatsoeneerde" met groot respect en zonder walging de meestal verminkte lijken en fotografeerde ze. Deze foto's waren in veel gevallen voor de nabestaanden van vermisten de enige mogelijkheid om iets over hun lot te weten te komen. En verschaften zodoende - zij het dan

de meest droevige - zekerheid. Het regime weigerde elke informatie over arrestanten.

Begin 1983 ging Marianella weer naar El Salvador; het zou haar laatste tocht worden. Terwijl ze aan het werk was in bevrijd gebied, werd er door een regeringsbataljon een operatie uitgevoerd. Marianella besloot met de mensen uit het gebied te vluchten. Op 14 maart vielen ze in een hinderlaag van het leger. Er waren veel doden en gewonden. Volgens ooggetuigen werd Marianella zwaar gewond overgebracht naar een heli-copter en vervoerd naar de militaire academie van San Salvador. Diezelfde middag werd ze afgeleverd bij het militair hospitaal; ze was dood.

Over haar dood doen tegenstrijdige verhalen de ronde. Aanvankelijk werd bericht dat ze doorgemarteld was; later dat ze was doodgebloed door het niet verstrekken van medische hulp. Het maakt weinig verschil. In beide gevallen werd ze vermoord door haar tegenstander, het militaire regime van El Salvador. Marianella stierf midden in haar strijd voor de mensenrechten, voor een rechtvaardiger wereld, voor menselijke waardigheid. De foto die na haar dood ge-

maakt werd, toont ons een ontluisterd lichaam, een gekweld en verminkt gezicht. Haar materiaal heeft ons bereikt en het is aan ons ervoor te zorgen dat haar strijd niet tevergeefs geweest is. Hasta siempre Marianella!

januari 1985. Els Franssen

Literatuur:
"MARIANELLA", door Jan van der Putten (red.), uitg. Jan Mets, Amsterdam.

"want samen staan we sterk" bijstandsvrouwen en het Tam Tam Teater in Eindstation

Over de situatie van bijstandsvrouwen is al veel bekend. Ze zijn bijna tot een spreekwoordelijke klasse gemaakt. Een korte schets: het arme vrouwtje met een kleine schare spruiten dat tobt om elke stuiver en niet minder tobt over de wens van haar kinderen die niet achter willen blijven bij de andere kinderen (een M. Mus-benadering, die ik overigens een goede karikatuur vind neerzetten met een stevige en oprechte kern van waarheid); vrouwen die dankbaar moeten zijn en de rest van de taak mogen afmaken met een uitkering die onder het minimum ligt. Bijstandsvrouwen die te maken krijgen met een keiharde maatschappelijke norm, omdat ze alleenstaande vrouwen zijn met kinderen, gescheiden, waardoor hun status ingrijpend verandert in een klasse apart. Al die situaties komen op een trêfende en humoristische manier in het licht te staan in het stuk van het TamTamTeater met als titel 'EINDSTATION', waarvan een van de voorstellingen in Maastricht ge-

ven werd. Dit stuk is tot stand gekomen op initiatief van het komitee Vrouwen in de bijstand Heerlen e.o., dat samen met de mensen van het TamTamTeater zorgde voor het eindprodukt. Het stuk handelt in grote lijnen over een vrouw met een kind die na een scheiding in de bijstand komt en zowel zij zelf als haar kind worden gekonfronteerd - middels omgeving, school en sociale dienst - met het leven met een bijstandsuitkering. "Voor ons, de vrouwen van het komitee, is deze periode vaak erg moeilijk geweest. Delen uit het eigen leven werden verteld, en we herkenden die van elkaar. De pijn kwam terug, de pijn van toen..., en het verdriet om de problemen die blijven, werd sterker gevoeld. We zijn ons ervan bewust dat veel vrouwen deze pijn hebben doorstaan en zullen herkennen"1). Die herkenning was er zeker, ook al zit ik zelf niet in die situatie, de herkenning van de sociale en ambtelijke controle, de situatie waar machteloosheid je aan het wankelen maakt,

maar waar wel stappen getoond werden om die machteloosheid om te zetten in krachtig verzet.

De herkenbaarheid werd ook, buiten de geschetste situaties, opmerkelijk in de naam van de bijstandsvrouw in het stuk: Tonny Peters, haar eigen naam.

Tonny: "Dit was de keuze van de regisseur die inderdaad de karakters van de personen zo dicht mogelijk naar de speelsters/spelers heeft toe willen trekken. Door deze keus ontstaat een natuurlijke speelstijl."

De natuurlijke speelstijl bracht de verzets-elementen in een proportie van verwerkingsmiddel om van daaruit tot handelen te komen. Dat handelen gebeurde in een scène waarin Tonny naar het schoolhoofd gaat om duidelijk te maken dat zij met haar uitkering het gewenste bedrag voor een schoolreisje niet ineens kan betalen, maar een regeling voorstelt, waar het hoofd door haar standvastigheid toch naar moet luisteren en toe zegt te zullen doen wat in zijn vermogen ligt. Ook stapte ze met enkele vriendinnen naar de sociale dienst, omdat ze ervan beticht wordt samen te wonen met het gevolg dat ze een gekorte uitkering krijgt. Ook hierin treden de vrouwen zeer standvastig op met een grote dosis kwaadheid en verzet.

"Als we zelf hebben besloten te scheiden, kan dat een stap van verzet zijn. Verzet tegen de echtgenoot die zijn macht als kostwinner en hoofd van het gezin zo graag gebruikte, of tegen onze vrouwenrol in het huwelijk, of tegen de maatschappij die vrouwen afhankelijk houdt en mannen middelen in handen geeft om vrouwen te onderdrukken, gebruiken, zelfs mishandelen."1)

Tonny: "Kwaad zijn is een vrouweigenschap bij uitstek, als we dat in onze cultuur niet mogen, is dat een reden te meer om het juist te zijn. Met kwaad zijn alleen kom je er echter niet, je zal je kwaad-zijn moeten gebruiken om doortastend op te treden, maar vooral om duidelijk te maken wat je wel wilt en per sé niet wilt. Als je hierbij ook nog de steun krijgt van andere vrouwen, is dat misschien een opening om iets te bereiken. Voor jezelf schept

agressie in ieder geval een hoop opluchting."

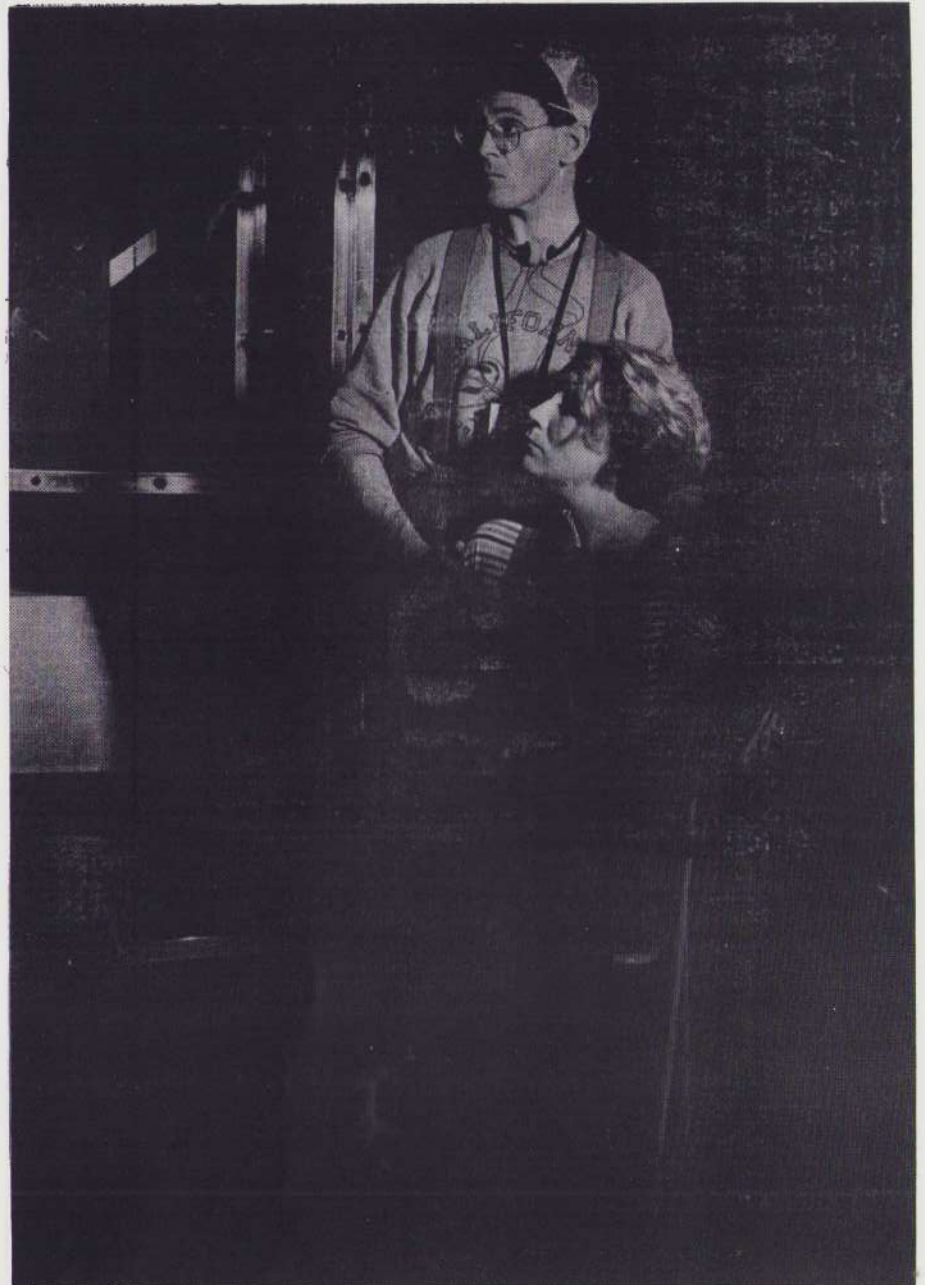
De scènes waarin Tonny die kwaadheid liet zien, vond ik erg sterk, omdat ik voor het eerst vergat dat ik naar een voorstelling zat te kijken. Ik proefde daar kracht uit.

Tonny: "De bedoeling van deze produktie is anderen duidelijk te maken dat bijstandsvrouwen kei en keihard moeten werken om overeind te blijven. Voor dit harde werken worden ze echter zeer schamel beloond, zeg maar vernederd. We willen laten zien dat je als vrouw niet zomaar in zo'n situatie terecht komt, dat er een geschiedenis aan vooraf is gegaan. Door deze verbinding te maken hou je je publiek een spiegel voor, de spiegel van de eigen beleving. Er zijn veel scènes die elke vrouw wel ongeveer heeft meegemaakt, zeker in traditionele zin."

Ik vond het daarom een duidelijk emancipatorisch stuk, omdat het bereik ervan groot kan zijn, zeker voor vrouwen: een vrouwenstuk?!

Tonny: "Met de term vrouwenstuk heb ik geen moeite, als ze ook maar door mannen bekeken worden, anders worden vrouwenprodukties subcultuur en dat betekent per definitie een onderwaardering van je werk. De tijd dat vrouwenprodukties zwaar en normerend waren, is mijns inziens voorbij. Vrouwen zijn namelijk ongelooflijk leuk, ze hebben zich zelf echter vaak de beperking opgelegd dit niet te zijn. Wij willen echter produkties maken die inhoud hebben, maar die zeker ook leuk zijn om te zien. We willen namelijk mensen bereiken die niet bekend zijn met de problematiek die we behandelen. Gewone mensen die nieuwsgierig zijn naar de bijstandsproblematiek; hoe ernstig deze situatie ook vaak is, alleen maar ellende is het zeker niet. Diegenen die de bijstandsellende veroorzaken moeten boven water komen, de kijkster/kijker moet maar voor zichzelf uitmaken wie dit zijn, wij doen alleen maar een handreiking."

Die handreiking was er ook door een produktie te maken waarin humor en ernst goed afgewisseld worden, waar-

door er een prettig gevoel achterblijft na het zien van de voorstelling. Je kunt op een luchtige manier kennis maken met de problematiek van de bijstandsvrouwen, de ernst is mij zeker bijgebleven en toen ik de brochure 'EINDSTATION over vrouwen in de bijstand' doorgelezen had, nam de ernst alleen nog maar toe. Voor vrouwen die meer willen weten over de situatie, in al haar facetten, van bijstandsvrouwen, raad ik die brochure zeer zeker aan. Daar staan namelijk zoveel handreikingen in voor vele situaties

Tekst slotlied 'EINDSTATION'

Leven

*Voor alle bijstandsvrouwen
geldt tenslotte maar één wet
dat is te overleven
dus kom je in verzet
al voel je je vernederd
aan de rand van het bestaan
jij zal overwinnen
op eigen benen staan
je hebt zoveel geleden
hoe vaak was je kapot
en kon alleen maar denken
't leven is verrot
toch had je steeds weer krachten
't onrecht te weerstaan
al huilde je van binnen
was het lachen je vergaan
toch wil je niet vergeten
hoe mooi 't leven was
al zullen ze je dwingen
jij loopt niet in hun pas
je roept naar andere vrouwen
't is nog niet te laat
je hebt een leven voor je
wat koop je nou voor haat
je wilt van mensen houden
dus kijk je om je heen
je huilt om je ontdekking
je bent niet meer alleen*

van heel veel vrouwen, dat meer verzet ook in 1985 hard nodig is.

Anneke-C.

- 1) Brochure 'EINDSTATION over vrouwen in de bijstand', te koop bij Tam-TamTeater, Bosscherweg 3, Maastricht, tel. 043-16292 (ook voor boekingen) en in enkele boekhandels in Maastricht.

Voor informatie rond activiteiten van vrouwen in de bijstand: Komitee Vrouwen in de bijstand, p/a Vrouwencentrum, Bouillonstraat 14, Maastricht, tel. 043-11235.

aankondigingen

VROUWENZEILEN

Twee schippersvrouwen bieden andere vrouwen mogelijkheden om mee te zeilen op hun paviljoentjalk "Verwisseling". Dit kan in groepsverband (max. 12 vrouwen) of individueel. Een folder met meer informatie is te verkrijgen bij Madeleine of Ans, p/a Koningsweg 43, 5211 BG Den Bosch, tel. 073-137310 b.g.g. 142095.

VROUWENKABARET

Uit Antwerpen kregen we bericht dat de vrouwenkabaretgroep Puur en Ongezoet een nieuwe produktie op stapel heeft staan: De frapante fabels van Filomena Fantasia. Filomena, de tijdloze heksenfiguur, typeert de kritische heks die in ieder van ons leeft.. Adres: Haarstraat 21, 2000 Antwerpen, 03-2339172.

aankondigingen

aankondigingen

aankondigingen

Begin 1984 is de werkgroep 'Maastricht tegen apartheid' opgericht, op initiatief van de Boycot Outspan Aktie, een op Zuid-Afrika gerichte solidariteitsbeweging.

De werkgroep organiseert van 10 t/m 16 maart a.s. een Maastrichtse aktieweek tegen de apartheid. Tijdens deze week worden er verschillende activiteiten georganiseerd o.a. door scholieren, vrouwen, Studium Generale.

Op woensdag 13 maart vinden er activiteiten plaats die door de werkgroep 'Vrouw en derde wereld' georganiseerd zijn voor vrouwen.

Het programma ziet er als volgt uit: Het ochtendprogramma dat duurt van 10.00-12.00 uur is informatief: een Zuidafrikaanse vrouw komt vertellen over de positie van de Zuidafrikaanse vrouw, wat ze doet en haar strijd tegen de apartheid. Tijdens het programma is er kinderopvang.

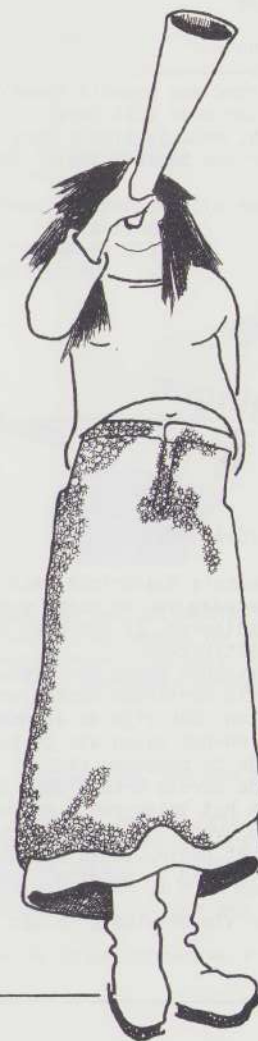
's Middags wordt er een dia-serie gedraaid over de grote en vaak doorslaggevende rol van vrouwen in het verzet tegen de apartheid, er worden Zuidafrikaanse hapjes gemaakt en er speelt een muziekgroep. Er is ook een speciaal kinderprogramma, er wordt een dia-serie gedraaid, voorgelezen, gekleurd en ze kunnen spelletjes van de Novib spelen. Het middagprogramma duurt van 14.00-15.30 uur.

Deze activiteiten vinden hoogstwaarschijnlijk plaats in het Ontmoetingscentrum, Vrijthof 23. Kijk even voor de zekerheid op de affiches.

Wil je meer informatie bel dan naar het sekretariaat van 'Maastricht tegen apartheid', tel. 043-13841.

SLAAPPLAATSEN VROUWENKORENFESTIVAL

Welke vrouwen hebben ruimte en tijd om tijdens het Vrouwenkorenfestival aan een (of meerdere) vrouwen onderdak te verlenen? Gaarne contact opnemen met Jeanette Eisses, Moesdaal 78, 6228 HV Maastricht, tel. 043-614361

oproep ooproep

VROUWENKORENFESTIVAL

Het Vrouwenkoor Femmeuse uit Maastricht organiseert wederom een internationaal vrouwenkorenfestival in het pinksterweekend 1985 (zaterdag en zondag).

De nadruk zal liggen op optredens: vóór en mét elkaar zingen en daarnaast de mogelijkheid om deel te nemen aan workshops, zoals o.a.:

stemvorming
koorscholing
arrangeren
improviseren
presentatie

Dit alles rond een bepaald thema, waarover je later meer zult horen.

KOORVROUWEN, meld je tijdig aan; er is plaats voor een beperkt aantal koren.

Aanmeldingen bij: Jeanette Eisses
Moesdaal 78
6228 HV Maastricht
Tel.: 043-614361

VROUWENKORENFESTIVAL

aankondigingen

aankondigingen

VROUWENHUIS-AVONDEN

Het Vrouwenhuis Maastricht gaat iedere eerste woensdag van de maand een OPEN AVOND organiseren, al dan niet met een bepaalde activiteit.

Met deze avonden hoopt het Vrouwenhuis de informele contacten tussen vrouwen aan te halen. Ook zijn de avonden geschikt om ad-hoc zaken aan te pakken, strategieën te bedenken etc.

Zo stond de eerste OPEN AVOND, 6 februari j.l. in het teken van 8 maart en zal op de open avond van 6 maart a.s. de film "In het begin... van het einde, een reis van vrouwen in wording" gedraaid worden.

De avonden vinden plaats in het vrouwen-centrum.

8 MAART INTERNATIONALE VROUWENDAG

Zoals elke beweging heeft de vrouwenbeweging een dag in het jaar waarop ze in al haar verscheidenheid gezamenlijk optrekt om de aandacht te vestigen op de positie van vrouwen, maar vooral op de strijd die vrouwen voeren voor 'vrouwenbevrijding'. In het vrouwen-centrum zal op 8 maart een manifestatie en feest gehouden worden ter ere van deze dag. Lees nadere berichten hierover in de krant of pamfletten.

NIEUWE AANWINSTEN VAN DE BIBLIOTHEEK LILLITH IN NOVEMBER 1984

Anja Meulenbelt
Kate Chopin
Beryl Bainbridge
Eva Figs
Anne Cuneo
Nawal el Saadawi
Aimée Duc
Alice Walker
Alice Walker
Iris Murdoch
Dorcas
Judith Postema
Marlise Joubert
S. Merian
Fay Weldon
Rita Mae Brown
Jocelyne Francois
Marge Piercy
Christine de Pisan
Marion Bloem
Hannes Meinkema
Gesprekken met Mary Zeldenrust

Alba
De Storm
Lieve William
Licht
Dat vleugje blauw
Ferdaoes
Onder dames
Verliefden verloren
Meridian
De eenhoorn
Wilde rozen
Beschuit met muisjes
De rode granaat
De dood van de sprookjesprins
Stuifzwammen
Zwaar verlies
De geliefden
Hoge prijs
Het boek van de stad der vrouwen
Geen gewoon Indisch meisje
Verhalen

Bibliotheek Lillith is begonnen met het opzetten van een DOCUMENTATIE-SYSTEEM. Dat wil zeggen dat we artikelen die betrekking hebben op vrouwen (zaken) verzamelen en ordenen op onderwerp. Onderwerpen zijn bijv. gezondheid, vido, onderwijs, sexualiteit, opvoeding. Deze artikelen kunnen op dezelfde wijze geleend worden als onze boeken.

Echter, om dit goed te doen hebben we:

- geld nodig, m.n. om een hangmappenkast aan te schaffen. Daartoe hebben we een subsidieverzoek ingediend.
- artikelen nodig. En hiervoor vragen we jullie hulp. Heb je iets wat geschikt is voor ons documentatiesysteem, wil je dat dan aan ons (door) geven? Eventueel kunnen we het dan kopiëren. We denken aan kranten- en tijdschriftartikelen, maar ook dingen die je misschien zelf uitgezocht en op papier gezet hebt (bijv. voor een vrouwenkrant of voor een groepsbijeenkomst).

Hoe vollediger ons documentatiesysteem is, des te beter kunnen we vrouwen helpen met hun verzoek om informatie.

Dus gevraagd: relevante vrouwenartikelen!